

# Què poden fer els ajuntaments per reduir l'abandonament escolar prematuro?

Marc d'orientacions

Laura Mencía

**ABANDONAMENT**

**ESCOLAR**

 OBRIM  
L'EDUCACIÓ

Una crida de **FUNDACIÓ BOFILL**

## Què hi trobareu?

Document adreçat als ajuntaments (regidors/ores, caps de serveis personals i/o caps de serveis d'educació, joventut, ocupació, serveis socials) que vulguin millorar les seves actuacions per reduir l'abandonament escolar prematur al municipi.

S'estructura en quatre dimensions d'intervenció que ordenen el treball d'acompanyament a les transicions educatives i de prevenció de l'abandonament escolar prematur:

1. **Detecció** del risc d'abandonament escolar prematur de les persones joves del municipi segons perfil i situació educativa.
2. **Derivació** a altres recursos i seguiment de les persones joves amb risc d'abandonament escolar prematur.
3. **Articulació** d'una xarxa de serveis i professionals que cobreixi el conjunt de necessitats de les persones joves en transició educativa.
4. **Compromís** polític per prioritzar l'èxit educatiu i la lluita contra l'abandonament escolar prematur.

## Què és el més rellevant?

Situar **l'equitat educativa i la lluita contra les desigualtats educatives** com a prioritat municipal.

Millorar **l'accessibilitat a oportunitats formatives de les persones joves i adultes en situacions més vulnerables**, com a mitjà per assolir una millor ocupabilitat i una millor inserció sociolaboral.

Aconseguir que les figures de dinamitzadors/ores, orientadors/ores, informador/ores, educadors/ores dels diferents serveis i recursos locals o comarcals treballin cooperativament **posant al centre les necessitats de les persones joves al llarg de la seva trajectòria educativa**, tenint present la diversitat de perfils i situacions juvenils.

Reforçar el **rol referencial** del personal i serveis adreçats a les persones joves (i en especial als perfils més vulnerables o amb necessitats específiques), per al qual cal formar-se i adquirir **habilitats i criteris d'acompanyament**.

## Per saber-ne més:

[Guia de política educativa local 05: Estratègies municipals contra l'abandonament escolar prematur](#). Diputació de Barcelona.

[Guia d'Estratègies de Millora Educativa. Com incidir en l'èxit educatiu de les persones joves des de les polítiques locals de joventut](#). Generalitat de Catalunya.

## Visió global: Dimensions del marc d'orientacions i mesures clau per lluitar contra l'abandonament escolar prematur des dels ajuntaments

8 MESURES MUNICIPALS PER LLUITAR CONTRA L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR			
Dimensió 1. Detectar	Dimensió 2. Derivar	Dimensió 3. Articular serveis i professionals	Dimensió 4. Comprometre's amb l'equitat educativa
<p><b>1</b></p> <p>Analitzar les trajectòries educatives dels i les joves per <b>detectar els perfils amb major abandonament educatiu.</b></p>	<p><b>3</b></p> <p>Acollir i orientar els i les joves que ja no puguin ser atesos pels centres educatius, amb <b>serveis d'orientació específics i amb acompanyament socioemocional</b> per a la construcció d'un projecte de vida.</p>	<p><b>5</b></p> <p>Consensuar objectius i criteris d'atenció i acompanyament individualitzat per fer <b>augmentar el vincle i l'adhesió dels i les joves dels perfils de risc amb els serveis i professionals d'orientació municipals.</b></p>	<p><b>7</b></p> <p>Garantir que tots els serveis i referents municipals implicats en la transició escola-treball puguin <b>desenvolupar eficaçment la missió de lluita contra l'abandonament escolar prematur.</b></p>
<p><b>2</b></p> <p><b>Coordinar amb els centres educatius actuacions</b> d'informació i orientació específiques que donin sortida als perfils amb major risc d'abandonament educatiu.</p>	<p><b>4</b></p> <p><b>Traçar itineraris de derivació que siguin molt ajustats a les necessitats de cada perfil</b> per tal de garantir l'èxit educatiu i la continuïtat de la trajectòria formativa.</p>	<p><b>6</b></p> <p>Mancomunar programes d'acompanyament a la transició escola-treball per <b>garantir l'assoliment de competències laborals i millorar l'ocupabilitat de les persones joves sense titulació postobligatòria.</b></p>	<p><b>8</b></p> <p><b>Vetllar per la sostenibilitat dels serveis i recursos</b> (locals, comarcals o mancomunats) que s'ajustin al màxim possible a les necessitats i perfils de joves amb risc d'abandonament.</p>

## Dimensió 1. Detecció del risc d'abandonament escolar prematur de les persones joves del municipi segons perfil i situació educativa.

Processos de treball:	Actuacions concretes:
<p>Detectar i analitzar les necessitats de les persones joves que pateixin una evident manca d'acompanyament en l'escolaritat, d'orientació en la transició educativa i d'accessibilitat als recursos educatius de l'entorn</p>	<p><b>1.1. Demanar a les direccions dels centres educatius i d'altres entitats educatives (Escoles d'adults, etc.), un llistat de l'alumnat dels següents perfils i que necessitin un acompanyament més enllà del que pot oferir el centre educatiu:</b></p> <p><b>Perfils de risc a 4t ESO:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● Alumnat que no graduarà i no té clar com seguir estudiant.</li> <li>● Alumnat que ja diu que no vol seguir estudiant.</li> <li>● Alumnat amb expectatives poc clares i que s'orienta cap al batxillerat sense qüestionar-se altres opcions (per evitar desplaçaments fora del municipi, per manca d'oferta...).</li> <li>● Alumnat amb adaptació curricular o plans de suport individualitzats que gradua i que necessita garantir una continuïtat amb atenció adequada.</li> </ul> <p><b>Perfils de risc a la postobligatòria:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● Alumnat que hagi començat una formació postobligatòria però que no l'hagi assolit (Batxillerat, Cicles, PFI)</li> </ul> <p><b>Perfils de risc a la formació de segona oportunitat:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● Alumnat que hagi començat i no hagi assolit aquest curs (Escoles d'Adults, PFI, Formació Ocupacional, etc.)</li> </ul> <p><b>Perfils de risc a tots els cursos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● Alumnat en situació de vulnerabilitat social (necessitats en diferents àmbits: salut, ajuts, vincles, situació emocional, familiar, procedència, habitatge, empadronament...)</li> <li>● Alumnat "absentista" o "absentista digital" (no lliura tasques i no respon a crides escolars durant el confinament).</li> <li>● Alumnat amb sancions d'expulsió (o altres sancions disciplinàries).</li> <li>● Alumnat amb addicció a pantalles o a drogues.</li> <li>● Alumnat amb dificultats d'aprenentatge, de mantenir hàbits o amb baix rendiment acadèmic.</li> </ul>

- Alumnat per als qui fer els tràmits de preinscripció i matriculació representi una dificultat (idioma, diversitat, altres).
- Alumnat que no hagi entrat als estudis on volien a la primera ronda i al setembre encara no s'hagin matriculat.
- Alumnat que ja diu que no vol seguir estudiant.
- Joves que ja estiguin en situació d'abandonament escolar prematur (18-24 sense estudis post-obligatoris)

**1.2. Reunir les Comissions Socials de cada centre (amb la participació dels i les educadores socials dels Serveis Socials Bàsics) per detectar necessitats i planificar la intervenció amb l'alumnat amb major vulnerabilitat social:** repassar trimestralment el llistat d'alumnat en risc d'abandonament, determinar la intervenció a realitzar i designar un professional responsable de fer-ne el seguiment i garantir que es realitza la intervenció decidida.

## Dimensió 2. Derivació a recursos locals o de l'entorn i seguiment de les persones joves amb risc d'abandonament escolar prematur.

Processos de treball:	Actuacions concretes:
<p>Garantir un encaix entre les necessitats dels i les joves en risc d'abandonament i l'itinerari de recursos proposat.</p> <p>Eliminar barreres a la continuïtat educativa dels i les joves en risc d'abandonament.</p> <p>Garantir una informació sobre els múltiples itineraris i recursos accessible i clara per als i les joves.</p>	<p><b>2.1. Traçar itineraris de derivació que siguin molt ajustats a les necessitats de cada perfil per tal de garantir l'èxit educatiu i la continuïtat de la trajectòria formativa:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Joves sense graduat de l'ESO (16-21 anys) que volen seguir estudiant:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Programes de Formació i Inserció (PFI)</li> </ul> </li> <li>- Joves sense graduat de l'ESO (+18) que volen seguir estudiant:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Centres de Formació de Persones Adultes (GESO, etc.)</li> </ul> </li> <li>- Joves amb capacitats diverses que no poden acollir-se al Batxillerat o a Cicles de Formació Professional:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Programes específics (del tercer sector o municipals) d'acompanyament a la inserció sociolaboral.</li> <li>o Programes de transició al treball.</li> </ul> </li> <li>- Joves que no volen seguir estudiant en el sistema educatiu reglat:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Programes de transició al treball.</li> <li>o Dispositius locals d'orientació pre-laboral i laboral.</li> <li>o Referents d'ocupació.</li> <li>o Programes socioeducatius de capacitació pre-laboral i orientació a la inserció laboral.</li> </ul> </li> <li>- Joves que volen formar-se fora del Batxillerat i Cicles:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Formació Ocupacional (+18)</li> <li>o Formació específica professionalitzadora (entitats, gremis, empresa, FP Dual, etc.)</li> </ul> </li> <li>- Joves dins l'escolarització obligatòria o postobligatòria amb situacions d'especial atenció: expulsions o sancions disciplinàries, addiccions a pantalles o drogues, aïllament social, etc.:             <ul style="list-style-type: none"> <li>o Serveis Socials Bàsics (-18)</li> <li>o Programes de Prevenció de Consums (drogues i pantalles)</li> <li>o Centres Oberts o Espais Socioeducatius (-18)</li> <li>o Oferta de lleure i extraescolars.</li> </ul> </li> </ul>

**2.2. Desenvolupar accions o projectes de municipi per millorar l'accessibilitat educativa en l'etapa postobligatòria:**

- Ajuts o beques per a l'escolarització postobligatòria
- Ajuts a la mobilitat dels i les estudiants escolaritzats fora del municipi (en estudis no oferts al municipi, per exemple).
- Suport d'accessibilitat per a persones amb diversitat funcional.
- Divulgació i educació per superar barreres de gènere en determinats estudis (ex.: noies a la tecnologia, nois a les cures).
- Programes d'alfabetització i d'adquisició de competències lingüístiques.
- Activitats de suport escolar i d'hàbits i tècniques d'estudi.
- Programes socioeducatius per a joves no escolaritzats i a l'atur.
- Programes d'apadrinament i mentoria entre joves (acompanyament vital).
- Protocol local d'absentisme escolar.
- Dispositiu de Transició Escola-Treball.

**2.3. Accions d'informació i orientació educativa per a joves i famílies:**

- Oferir un telèfon municipal d'orientació acadèmica i per resoldre dubtes en el procés de preinscripció i matrícula a estudis.
- Divulgar pels canals habituals la **informació sobre l'oferta d'estudis** post-obligatoris, formació de segona oportunitat, formació per a persones adultes, formació ocupacional i altres tipus de formació oferts als municipi i comarca; els requisits d'accés; les dates de les jornades de portes obertes; etc.
- **Contactar amb els i les joves** de la llista d'alumnat elaborada pels centres educatius, en funció dels perfils i necessitats detectades per oferir-se com a referents socioeducatius i fer-los un acompanyament personalitzat: escolta activa, complicitat, vincular, etc.
- Divulgar infografies específiques amb **informació argumentada**, per exemple:
  - Quina diferència hi ha entre el Batxillerat i la Formació Professional.

- Qui pot accedir als Centres de Formació per Persones Adultes.
- Quines avantatges tenen els Cicles de Grau Mig per a vocacions ja molt específiques.
- Quines particularitats tenen els estudis artístics i musicals.
- Quina projecció laboral tenen diferents tipus de formació.
- Divulgar informació argumentada (amb vídeos, tríptics, infografies, posts a xarxes socials, etc. adreçats a joves) que pugui ajudar a **trencar falses creences** sobre la continuïtat en els estudis: “No serveixo per estudiar, millor que em posi a treballar.”; “Obtenir una titulació no garanteix la inserció laboral.”; “Les trajectòries educatives interrompudes o no lineals acaben malament”; “No m’agrada res”
- Divulgar missatges motivadors sobre la necessitat de formar-se i construir-se una trajectòria professionalitzadora. Incidir en la importància de les expectatives projectades en les persones joves per part de la família, dels i les docents i d’altres referents.
- Realitzar tallers o sessions d’orientació i informació, més enllà de les actuacions que facin els centres educatius, sobre com continuar estudiant, sobretot adreçats específicament als perfils de joves que puguin patir més dificultats d’accés, menys estimulació del seu entorn proper, baixes expectatives familiars, etc.

#### **2.4. Oferir pràctiques pre-laborals per als programes d’aula oberta o diversificació curricular.**

- Acordar la integració d'alumnat en pràctiques en el marc de l'Ajuntament, els serveis municipals, els centres educatius o les empreses locals, que els permeti fer un tast de competències, actituds i habilitats socials que cal desenvolupar en un marc laboral: tasques de brigada, suport administratiu, suport a docents, tallers mecànics, perruqueries, sector de cures, hort urbà, oficis, etc.



### Dimensió 3. Articulació d'una xarxa de serveis i professionals que cobreixi el conjunt de necessitats de les persones joves en transició educativa i que eviti l'abandonament educatiu.

Processos de treball:	Actuacions concretes:
<p>Disposar d'un mapa de serveis i recursos que s'ajusti al màxim possible a les necessitats i perfils de joves amb risc d'abandonament.</p> <p>Desplegar nous serveis o transformar-ne d'actuals quan el mapa de necessitats mostri un desencaix entre perfils existents i programes necessaris per fer-hi front.</p> <p>Liderar la xarxa de recursos, serveis i professionals, amb l'objectiu de garantir una informació sistèmica constant, unes pautes conjuntes, i una millora continua de la xarxa.</p> <p>Formar els i les professionals per reforçar la seva funció com a referents socioeducatius: acompanyament vital, emocional; actituds i habilitats d'escolta activa, mostrar-se disponibles i propers, generar motivació i creences potenciadores, treballar les expectatives de futur.</p>	<p><b>3.1. Compartir (garantir, com a mínim, les àrees municipals d'educació, joventut, serveis socials i ocupació) documents actualitats d'informació que continguin:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ l'oferta formativa local i comarcal i requisits d'accés i procediments de matrícula</li> <li>○ els serveis especialitzats d'orientació juvenil (Oficines Joves, Referents d'ocupació, etc.)</li> <li>○ programes especialitzats en transició escola-treball</li> </ul> <p><b>3.2. Consensuar un document de criteris d'atenció i acompanyament individualitzat a les persones joves amb risc d'abandonament educatiu:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● com atendre i rebre les demandes (escolta activa)</li> <li>● com orientar (empoderament, personalització i guiatge)</li> <li>● com fer pactes amb objectius assolibles per les persones joves</li> <li>● com fer el seguiment i avaluació de les orientacions</li> </ul> <p><b>3.3. Elaborar un mapa de recursos locals i/o comarcals de suport a la transició escola-treball:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● oferta formativa postobligatòria i de segona oportunitat</li> <li>● serveis d'orientació acadèmica i/o laborals</li> <li>● projectes de capacitació prelaboral</li> <li>● programes d'acompanyament a la transició escola-treball</li> </ul> <p><b>3.4. Fer un seguiment, juntament amb els centres educatius, de la continuïtat educativa de les persones joves del municipi de 16 a 20 anys, mitjançant un qüestionari online o telefònic breu anual.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● estudis en què s'han matriculat</li> <li>● si han assolit o no la titulació postobligatòria</li> <li>● si es troben en situació d'abandonament educatiu i/o atur</li> </ul> <p><b>3.5. Reunir la Comissió Local d'Absentisme</b> per identificar alumnes que presenten diferents graus i motius d'absentisme escolar i traçar conjuntament les pautes d'atenció i sobretot de retorn al sistema educatiu o a programes formatius de transició escola-treball.</p>

## Dimensió 4. Compromís polític per prioritzar l'èxit educatiu i la lluita contra l'abandonament escolar prematur.

Processos de treball:	Actuacions concretes:
<p>Posar la lluita contra l'abandonament escolar prematur entre les prioritats de les polítiques educatives locals.</p> <p>Activar o impulsar una Estratègia Local contra l'Abandonament Escolar Prematur.</p> <p>Vetllar per la sostenibilitat dels serveis i recursos (locals, comarcals o mancomunats) que s'ajustin al màxim possible a les necessitats i perfils de joves amb risc d'abandonament.</p> <p>Activar la xarxa local de serveis i professionals socioeducatius i posar-la al servei de les persones joves amb major risc d'abandonament escolar prematur</p>	<p><b>4.1. Contactar amb els centres educatius per oferir-los suport socioeducatiu de proximitat a l'alumnat amb major risc que no pugui ser atès pels professionals dels centres educatius.</b></p> <p><b>4.2. Escriure un correu als professionals municipals que actuen com a referents juvenils per reforçar la seva tasca de prevenció de l'abandonament escolar prematur en aquests moments amb:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Els objectius d'èxit educatiu de la Comissió Europea</li> <li>- Dades locals disponibles de promoció i continuïtat educativa al municipi</li> </ul> <p><b>4.3 Determinar una unitat o un/a responsable tècnic/a municipal clar de la lluita contra l'abandonament escolar prematur:</b> amb funcions de seguiment de les diferents actuacions i polítiques i a qui es puguin dirigir dubtes i propostes de millora per part dels agents educatius del municipi.</p> <p><b>4.4. Contactar amb municipis veïns per compartir recursos en la lluita contra l'abandonament escolar,</b> sobretot per atendre els i les joves sense titulació de secundària obligatòria o postobligatòria, millorar les seves competències bàsiques i augmentar la seva ocupabilitat.</p>

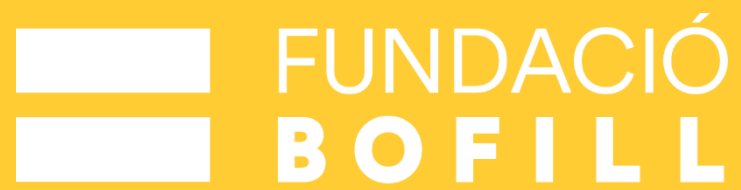


Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència **Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (by)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear a partir del material per a qualsevol finalitat els continguts propis d'aquesta publicació, fins i tot amb una finalitat comercial, i només us demanem que en reconegueu l'autoria de la creació original.

Primera edició: juliol 2020 / © Fundació Jaume Bofill, 2020

Continguts: Laura Mencía

Disseny: Anything Design



Educació per canviar-ho tot